

gennem sine handlinger og appeller til guderne selv i høj grad bestemmer sin skæbne.

Bogens sidste 100 sider udgøres af en kildedel med uddrag af 56 forskellige tekster med relation til den nordiske mytologi.

For læseren, som selv vil arbejde videre med nordisk mytologi, kan bogen ikke mindst takket være sine fyldige kildeuddrag være et godt udgangspunkt og en hjælp til at finde den relevante litteratur. Derimod vil anvendelsen af bogen i gymnasieundervisning kræve en stor indsats fra lærerens side – ikke mindst det fyldige uddrag fra »Gylfaginning«, som er helt centralt for kendskabet til den nordiske mytologis gudepanteon, forekommer pga. dets arkaiske dansk ikke umiddelbart tilgængeligt for nutidens gymnasieungdom.

Forfatteren har benyttet Finnur Jonssons oversættelse fra 1900, og en nyoversættelse eller modernisering af teksten havde nok været på sin plads. Endelig synes det ikke helt at lykkes for forfatteren at anvende de religionsvidenskabelige overvejelser i bogens indledning vedr. primitive religioner på vikingetidens mytologi på en overbevisende måde.

Poul-Erik Bjørn Nielsen

POUL SKAANING: Harald Blåtands sidste kamp. Trelleborgene og brydningerne i dansk vikingetid 979-983. Dansk Historisk Håndbogsforlag, 1992. 209 s., illustreret. 188 kr.

En anmelder, som skulle anmelde en slet bog, men dog gerne ville begynde venligt, indledte sin anmeldelse således: »Der er både meget godt og meget nyt i denne bog«. Resten af anmeldelsen lød: »Desværre er det gode ikke nyt og det nye ikke godt«. Jeg ville også gerne være venlig, men kan dårlig finde noget strå i denne bog at klynge mig til. Der er meget nyt i den, og det er bestemt ikke godt, og det gammelkendte, som bogen rummer, er med flid valgt blandt det mere tvivlsomme.

Skaaning vil forklare vikingetidens ringborge og sætte dem ind i en politisk kontekst. Hans ide er, at de er opført i forbindelse med den strid mellem Harald Blåtand og Sven Tveskæg, som kostede Harald livet. De skal have tjent som beskyttelse af Svens ledingsflåde mod jomsvikingerne, som støttede Harald og kunne ødelægge skibene et for et om vinteren, hvis de ikke samledes sammen og bevogtedes. Opstanden mod Harald forklares med byggeriet af Ravning Enge broen, som betragtes som provokerende nytteløs.

Den, som vil lodse denne tese i havn, må navigere gennem en veritabel skærgård af anstødssten. For det første må Harald dø i 981, noget tidligere end det traditionelle *ca. 985*. Man kan, som Skaaning siger, ikke lægge megen vægt på Adam af Bremens oplysninger om Haralds regeringstid, men Niels Refskou har nylig vist, at Otto III's diplom fra 988 indebærer, at Haralds død snarest faldt i 987, ikke *før* 985. Skaaning har benyttet Refskous arbejde i anden sammenhæng, men dette forhold tager han ikke op. En væsentlig forudsætning for hans teses mulighed er dermed ikke etableret. Værre er det, for det andet, at hvis ringborgene skulle kunne fungere som vinteroplagspladser for langskibe, må skibene kunne manøvreres derind. Skaaning er klar over, at portene er for smalle,

men alt, hvad han gør ved det, er at antyde, at arkæologerne jo så tit har taget fejl. Portene var ikke blot for smalle, de var også overbyggede. Kan man ikke sætte en bedre arkæologisk tolkning i stedet, er man strandet på et urokkeligt skær.

Skaaning advarer et sted om, at »Det bliver gang på gang påkrævet at fremsætte hypoteser, men egentlige spekulationer, det som Lauritz Weibull kaldte 'rena suppositionen', er naturligvis bandlyst«. Desværre kender han i praksis ikke forskel. Kilderne tolkes helt efter forgodtbefindende, og forfatteren digter over et vilkårligt udvalg af dem, ret imod dem og langt ud over dem.

Hertil kommer, at Skaaning er utilstrækkelig bevandret i faglitteraturen og ofte end ikke udnytter den i bibliografien anførte litteratur. Nogen burde hjælpe Velux-fonden, der gerne vil støtte forskning, men har støttet denne bogs udgivelse, med at anvende sine penge efter formålet.

Niels Lund

Sangen om Slaget ved Maldon og andre kilder til Sven Tveskægs og Olav Tryggvessons kampe i England i 990'erne. Oversat med indledning og noter af NIELS LUND. Selskabet til Historiske Kildeskrifters Oversættelse. Museum Tusulanums Forlag. København 1991. 85 sider. 7 illustrationer. I kort. Pris 120 kr.

I 980 genoptoges de nordiske vikingers angreb på England; denne gang førte de til stadigt stigende udbetalinger af Danegæld og til den endelige erobring af landet. Eet af englændernes forgæves forsøg på at sætte sig til modværge fandt sted i august 991 ved Maldon i Essex. Her tabte en engelsk styrke under ledelse af Ealdorman Byrhtnoth til en vikingehær. Om dette slag findes en nær samtidig beretning af Byrhtferth af Ramsey og resterne af et anonymt sørgedigt, *Sangen om Slaget ved Maldon*. Denne sang findes metrisk oversat til dansk af *Andreas Haarder* i *Det episke liv: Et indblik i oldengelsk heltedigtning. Berlingske Leksikon Bibliotek. København 1979*. Nu har så Niels Lund oversat kilderne til slaget ved Maldon, først en liniestro prosaoversættelse af digtet tillige med samtidige og lidt yngre beretninger med uddrag af Den Angelsaksiske Krønike, og dertil nogle meget vigtige diplomer: dels den betydningsfulde traktat mellem kong Æthelred og »den hær, som Olaf og Jostein og Gudmund, Steitas son, var med« (her dateret til 994, tidligere til 991), dels en række diplomer om godsoverdragelser fra personer med tilknytning til slaget. Alt er forsynet med et fortrinligt apparat. Man er tryk ved et værk, der giver så god besked med, hvad der er usikkert. Også uden at kunne det gamle angelsaksiske sprog har man glæde af at få en første ledetråd ind i dets udforsknings labyrinter. Tekstudvalget giver indtryk af et aristokratisk kriger-samfund, hvis ledere disponerer skriftligt over jordegods på en måde, vi skal frem til Hviderne for at finde paralleller til i Danmark. Det var folk, der red på veludrustede heste, skænket dem af kongen, men som sadlede af og stillede sig i en fast fodfolksformation, når de skulle kæmpe. Ealdorman kæmpede midt i slaglinjen, omgivet af sine mest trofaste mænd. De faldne helte navngives med deres nærmeste forfædre. Blandt de slægtsstolte krigere kæmper også en »simpel bonde«. Våbentenologi og slagorden, den krigeriske ethos og hirdmands-troskaben, begrundet i gode gaver, ligner meget den, vi finder hos vore egne